כיון דקא מצרכת חליצה מידע ידעי דחומרא בעלמא הוא א"ה גירושין נמי ליתני וליצרכה חליצה ומידע ידעי דחומרא בעלמא הוא אם אתה אומר חולצת מתייבמת הכא נמי אם אתה אומר חולצת מתייבמת ותתייבם ואין בכך כלום אחזקה קא קיימא איתיביה אביי [א]נפל הבית עליו ועל בת אחיו ואין ידוע איזה מהם מת ראשון צרתה חולצת ולא מתייבמת אמאי הכא נמי נימא אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת ומספק אתה בא לאוסרה אל תאסרנה מספק וכי תימא ה"נ לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא שאם אתה אומר חולצת מתייבמת גירושין דשכיחי גזרו בהו רבנן [ב]מפולת דלא שכיחי לא גזרו בהו רבנן אי נמי גירושין דקיימא ערוה דקא מוכח וצרתה קמצרכת לה חליצה אמרי קמו ביה רבנן בגיטא דגיטא מעליא הוא ואתו לייבומי לצרה מפולת מי קמו בהו רבנן במפולת וגבי גירושין מי לא תנן והתנן [ג][א]היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת ואמרינן למאי הלכתא דאי כהן הוא אסורה ליה ואי ערוה היא צרתה בעיא חליצה ולא אמרינן שאם אתה אומר חולצת מתייבמת הא איתמר עלה [ד]רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו הכא בשתי כיתי עדים עסקינן אחת אומרת קרוב לה ואחת אומרת קרוב לו דהוה ליה ספיקא דאורייתא ומתניתין דהכא בכת אחת דה"ל ספיקא דרבנן וממאי דמתניתין דהכא בכת אחת דומיא דקדושין מה קדושין בכת אחת אף גרושין בכת אחת וקדושין גופייהו ממאי דבכת אחת דלמא בב' כיתי עדים אי בב' כיתי עדים תתייבם ואין בכך כלום קיימי עדים וקאמרי קרוב לה ואת אמרת תתייבם ואין בכך כלום ותו בשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן היא דאמרי' אוקי תרי לבהדי תרי ואשה אוקמה אחזקה מידי דהוה אנכסי דבר שטיא [ה]דבר שטיא זבין נכסי אתו בי תרי ואמרי כשהוא חלים זבין ואתו בי תרי ואמרו כשהוא שוטה זבין ואמר רב אשי [ב]אוקי תרי להדי תרי וארעא

כיון דקמצרכת חליצה לצרה מידע ידעי. דקידושי דבת אחיו לאו קידושין והאי דלא מתייבמת צרתה חומרא בעלמא הוא: **ליתני.** ספק קרוב לו: **מידע ידעי דחומרא בעלמא הוא.** כלומר אי חיישת דלא לימרו אינשי מדחלצה ודאי גירושין גמורין נינהו דאי קדיש לה למגורשת איניש דעלמא והדר קדיש לאחותה דקמייתא (א) קדיש דבתרייתא לאו קידושין לא תיחוש להכי דמדלא מתייבמת צרתה מידע ידעי דחליצה חומרא בעלמא הוא: **מתייבמת.** וקמייבם צרת ערוה דאוקמה אחזקה ופגע בכרת: **הכא נמי.** גבי קידושין אמאי חולצת הא אתי לייבומי ודלמא קידושי ערוה קידושי הוו וקמייבם לצרת ערוה: **אחזקה קיימא.** בחזקת היתר לייבם: **ועל בת אחיו.** והיא אשתו וצרתה חולצת לא מיפטרא בולא כלום משום צרת ערוה שמא היא מתה ראשונה ואח"כ מת הוא ותנן וכולן אם מתו העריות קודם לבעליהן צרותיהן מותרות בפ"ק ו): **ולא מתייבמת.** שמא הוא מת ראשון והויא לה הך צרת בתו: ה"ג **חומרא דאתי לידי קולא הוא שאם אתה אומר חולצת מתייבמת: גזרו בהו רבנן.** דספק גירושין בערוה לא תחלוץ הצרה שאם אתה אומר חולצת מתייבמת: **דקיימא ערוה.** קמן וקמוכחת דהכל רואין שזו צרת ערוה היתה ואתה מצרכת חליצה אתו למימר קמו ביה רבנן בגיטא וגיטא מעליא הוא ואין זו צרת ערוה ואתא לייבומי: **אבל מפולת.** אע"ג מצרכת לה חליצה מי אתי למימר קמו בהו רבנן במפולת אלו הדיינים המצריכים אותה חליצה נביאים הם וידעו שהיא מתה ראשונה דליתי לייבם לצרה ומידע ידעי דהאי דחלצה משום ספיקא היא: **קרוב לו כו'.** מפרש במסכת גיטין ז): **למאי הלכתא.** קתני מגורשת: **דהוי לה ספיקא דאורייתא.** כיון דתרי אמרי קרוב לה לא מצי לאוקמי צרה אחזקה ולמיפטרא לעלמא בלא חליצה: **ומתני' דהכא בכת אחת.** עד אומר קרוב לו ועד אומר קרוב לה הלכך בקידושין הוא דאיכא למיתנייה משום דבחזקת היתר לייבם קיימא ומשום עד אחד דאמר קרוב לה לא מפקינן לה מחזקה וחלצה אבל בגירושין ליכא למתנייה דבחזקת היתר לשוק קיימא ועד א' דאמר קרוב לה בעי לאפוקי מחזקה וכיון דליכא עדות שלם אזלינן לקולא וקא מוקמינן אחזקה ולא בעיא חליצה שאם אתה אומר חולצת מתייבמת:

אף גירושין בכת אחת. כלומר אי הוה תני להו דע"כ הוה מיתוקמא דומיא דקידושין משום הכי לא תני לה: הכי גרסינן **וקידושין גופייהו ממאי דבכת אחת דלמא בשתי כיתי עדים אי בשתי כיתי עדים תתייבם צרתה ואין בכך כלום קיימי עדים ואמרי קרוב לה ואת אמרת תתייבם ואין בכך כלום ותו בשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן הוא דאמרינן אוקי תרי כו'.** והכי פירושו אי בשתי כיתי עדים לא הוה תני ולא מתייבמת אלא תתייבם ואין בכך כלום דהא אוקמת אחזקה דמותרת לייבם הואי ופרכינן קיימי עדים כו' והאמרת שתי כיתי עדים ספיקא דאורייתא היא ותו בשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן הוא ובגירושין גופייהו אע"ג דכת אחת אומרת קרוב לה לא הוה לן לאפוקי מחזקת היתר לשוק כיון דאיכא כת אחריתי דאמרה קרוב לו ואמאי קתני חולצת. ואית דמפרשי הכי אי בשתי כיתי עדים מי הוה אמרינן לעיל בספק קידושין תתייבם ואין בכך כלום קיימי עדים ואמרי קרוב לה ומקודשת ונעשית הראשונה צרת ערוה ואת אמרת תתייבם אלא ודאי בכת א' ומשום דליכא אלא חד דאמר קרוב לה אמרינן אוקי צרה אחזקתה דשריא ליבם וכך שמעתי וקשה בעיני משום דמייתי סייעתא למילתיה מדנפשיה דההוא תתייבם ואין בכך כלום דלעיל הוא גופיה פירש הכי:

תנא

למאן דחייש לספק דרוסה כדאמר בריש אלו טרפות (חולין דף מג. ושם) ואלו שנכנס לבין השוורים ופסק התם אמימר ח) הלכתא דחוששין לספק דרוסה אע"ג דאמרינן התם איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי מ"מ מסתברא טעמא לאיסורא טפי מלהתירא תדע דהא בספק כלבא ספק שונרא אמרינן התם (דף נג:) אימור כלבא אפי' לשמואל דחייש לספק דרוסה: **הכא** נמי אם אתה אומר חולצת מתייבמת. תימה דמעיקרא פריך ואל תאסרנה מספק ורוצה להתירה ליבם לכתחלה והשתא פריך דאפילו חליצה לא תיבעי גזרה שמא תתייבם ויש לומר דהכא הכי קאמר מה מועיל שאתה אוסרה לייבם וכיון דחולצת יבוא מתוך כך לייבם ומשני דחולצת ממה נפשך ואם יבא באקראי בעלמא לייבם אין בכך כלום: **נפל** הבית וכו'. כאן יש תימה אמאי חשיב לה טפי בחזקת היתר לשוק מלייבם דהא קמן שניהם מתו וכן יכול להיות שהיא מתה תחלה כמו הבעל וי"ל דמשום הכי חשיב לה טפי בחזקת היתר לשוק מלייבם משום דבמיתת הבעל משתריא לשוק אבל במיתת הערוה אינה ניתרת לייבם עד שימות הבעל עמה: **ואין** ידוע איזה מהם מת ראשונה. קסבר האי תנא דמיתה מפלת: (ב) **למאי** הלכתא. תימא דמשנה זו בגיטין בהזורק (דף עח.) ט) ולא מסיק התם בגמרא למאי הלכתא: **אי** בשתי כיתי עדים תתייבם ואין בכך כלום. פ"ה דחוק הוא דאיך עלה על דעת המתרץ לומר כן ועוד דבספרים ישנים גרס ודלמא והוא מוחק וגרס ותו ונראה לר"י דה"פ דומיא דקידושין וקידושין משמע ליה דמיירי אף בכת אחת ואע"ג דבכת אחת דאורייתא מתייבמת כיון דבב' כיתי עדים הויא ספיקא דאורייתא גזרו רבנן שלא תתייבם בכת אחת אטו ב' כיתי עדים ופריך וקידושין גופייהו ממאי דמיירי בכת אחת דלמא דוקא בב' כיתי עדים אבל בכת אחת מותרת להתייבם ולא גזרינן אטו ב' כיתי עדים משום דב' כיתי עדים גופייהו הויא ספיקא דרבנן ומדאורייתא' מתייבמת דמוקים לה אחזקה אלא מדרבנן חולצת ולא מתייבמת לחומרא דווקא בשתי כיתי עדים אבל בכת אחת לא החמירו ומוכיח דשתי כיתי עדים ספיקא דרבנן כמו שמפורש לבסוף והשתא קאמר אי בב' כיתי עדים דוקא אתה רוצה להעמידו אבל בכת אחת מתייבמת ולא גזרינן אטו שתי כיתי עדים דשתי כיתי עדים גופייהו אינה חולצת אלא לחומרא ואם תתייבם אין בכך כלום והיכי מצינן למימר דתתייבם ואין בכך כלום (ג) קיימי עדים ואמרי כו' ומסיק ודלמא בשתי כיתי עדים גופייהו הויא ספיקא דרבנן כמו שהקשה בתחלה והשתא לפי מסקנא זו בקידושין בכת אחת שריא להתייבם ומיהו ודלמא בעלמא קאמר ועוד אר"י דמצינן לפרש דמשמע ליה דבקידושין איירי בכת אחת משום דבשתי כיתי עדים לא איצטריך דפשיטא שהוא ספיקא דאורייתא ותנן לה בגיטין (ג"ז שם) גבי ספק גירושין דחולצת אבל (ד) אי הוה בקידושין מיירי בשתי כיתי עדים הוה מיירי נמי בגירושין בשתי כיתי עדים אע"ג דלא איצטריך וכבר תנן לה בגיטין ולהכי קאמר דומיא דקידושין דקידושין נמי בכת אחת ופריך וקידושין גופייהו דלמא בשתי כיתי עדים דשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן וכת א' ושתי כיתי עדים הכל הוה שוה שהכל ספיקא דרבנן כדמפרש ואזיל: **שתי** כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן. וא"ת וכיון דמסקינן דבשתי כיתי עדים הוי ספיקא דרבנן למה דחקו רבה ורב יוסף לאוקמי ההוא

מסורת הש"ם

א) לקמן סז:, ב) [עירובין סג: וש"נ], ג) גיטין עח., ד) [שם:], ה) כתובות כ., ו) [לעיל ג:], ז) [דף עח.], ח) [חולין נג:], ט) [עי' תוס' ב"ב קסט: ד"ה בחזקה],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מידע וכו' דקמייתא קידושין דבתרייתא: (ב) תוס' ד"ה ואמר' למאי הלכתא: (ג) ד"ה אי בשתי וכו' ואין בכך כלום והא קיימי עדים: (ד) בא"ד אבל אי בקידושין הוה מיירי וכו' דכבר תנן לה וכו' דקידושין מיירי נמי בכת אחת:

◆

מוסף רש"י

נפל הבית עליו ועל בת אחיו. שהיא אשתו, ספק הוא מת תחלה ונפלו שתיהן לפני אחיו ופוטרת צרתה משום צרת הבת, ספק בת אחיו מתה ראשונה ובשעת נפילה ליבם לא הואי צרתה צרת ערוה, דתנן (לעיל ב:) וכולן אם מתו או מיאנו צרותיהן מותרות (לקמן סז:). **דבר שטיא זבין נכסי.** מכר קרקעותיו (כתובות כ.). **חלים.** בריא (שם).

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ה מהל' גירושין הלכה יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלט סעיף יג:

כח ב מיי' פכ"ט מהל' מכירה הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רלה סעיף כא בהג"ה:

◆

תוספות ישנים

שאם אתה אומר חולצת מתייבמת. וא"ת לעיל שאמרו בפ' כילד חולצת ולא מתייבמת אמאי לא אמרינן שאם אתה אומר חולצת מתייבמת. וי"ל דהתם נמי אינה אסורה לייבם אלא מדרבנן וא"כ תתייבם ואין בכך כלום כדאמר הכא. וא"ת ולר' שמעון דאסר שתי אחיות בזיקה מדאורייתא וכשהאחת איסור מצוה אמרינן לעיל חולצת ולא מתייבמת ואמאי לא גזרינן שאם אתה אומר חולצת מתייבמת דהא מדאורייתא היא וא"א לומר תתייבם ואין בכך כלום. וי"ל דאחיות בזיקה והאחת איסור מצוה מלתא דלא שכיחא היא ולא גזור בה רבנן: נפל הבית עליו ועל בת אחיו וכו' ואמאי נימא אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת. וא"ת אדרבה נימא בחזקת היתר לייבם שמתה הערוה תחלה ומספק אתה בא לאוסרה לומר שמת האיש קודם ולא תאסרנה מספק וי"ל דקבלה הוא להחזיק בחזקת היתר לשוק יותר מלייבם משום דלשוק משתריא במיתת הבעל לבד אבל להתירה לייבם צריך מיתת הבעל והערוה: ומתניתין דהכא ממאי דבכת אחת. נראה דאמתני' קפריך אמאי נקט מלתיה בכת אחת ומ"ה גירושין חליצה אתי יבום והחליצה הוא חומרא בעלמא ליתני בשתי כתי עדים והוי חליצה כדין נגזור אטו יבום ומשני משום דבעי למתני קדושין דמשום גירושין לא תנייה דהא כבר תנינן לה בגיטין אלא משום קדושין תנינן לה וא"נ צריך למתני דומיא דקדושין דמיירי בכת אחת:

וארעא אוקמא בחזקת בר שטיא אלא אמר א)אביי 1יגיד עליו ריעו תנא בקידושין והוא הדין לגירושין תנא בגירושין והוא הדין לקידושין א"ל רבא אי יגיד עליו ריעו מאי זהו דקתני אלא אמר רבא כל שיש בקידושין יש בגירושין ויש בגירושין מה שאין בקידושין וזהו דגירושין לאו דוקא אלא משום דתנא זהו בקידושין תנא נמי זהו בגירושין וזהו דקידושין למעוטי מאי למעוטי זמן דליכא בקידושין ומפני מה לא תקנו זמן בקידושין הניחא למ"ד משום פירי אארוסה לית לה פירי אלא למ"ד במשום בת אחותו ליתקין זמן משום דאיכא דמקדש בכספא ואיכא דמקדש בשטרא לא תקון רבנן זמן א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי והא עבדא דאיכא דקני בכספא ואיכא בשטרא ותקון רבנן זמן התם רובא בשטרא הכא רובא בכספא אב"א משום דלא אפשר היכי ליעביד לינחה גבי דידה מחקה ליה לינחה גבי דידיה זמנין דבת אחותו היא ומחפה עלה לינחה גבי עדים (א) אי דכירי ליתו' ליסהוד ואי לא זמנין דחזו מכתבא ואתו' מסהדי גורחמנא אמר גמפיהם ולא מפי כתבם אי הכי בגירושין נמי נימא הכי התם להצלה דידה קאתי הכא לחובה דידה קאתי: **מתני'** דג' אחין נשואין ג' נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת הרי' אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר 2ומת אחד מהן יבמה יבא עליה (ב) שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת ב' יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשניה: **גמ'** ואי זיקת ב' יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תיבעי אלא מדרבנן הוגזירה שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות וניבם לחדא וניחלוץ לחדא גזירה ושמא יאמרו בית אחד מקצתו בנוי ומקצתו

תנא בקידושין. ספק קרוב לו כו' וה"ה בגירושין: **ותנא בגירושין.** כתב בכתב ידו וכו' וה"ה לקידושין: ה"ג **כל שיש בקידושין יש בגירושין ויש בגירושין מה שאין בקידושין.** וזהו דגירושין לאו דוקא ומשום דתנא זהו בקידושין תנא נמי זהו בגירושין: **כל שיש בקידושין.** כגון ספק קרוב לו וכו' הוי נמי ספק בגירושין: **ויש בגירושין.** שאין ספק לענין קדושין כגון זמן כדמפרש לקמן דבשטר קידושין כגון המקדש בשטר לא תקנו זמן: **וזהו דגירושין לאו דוקא.** דמשמע זהו דהוי ספק בגירושין אבל ספק קרוב לא הוי ספק לגירושין ואיידי דתנא זהו בקידושין לדוקא זהו דקמ"ל זהו ספק קרוב הוא דשייך בקידושין אבל ספק זמן לא שייך בהו: **הניחא למ"ד.** בגיטין בפ' ה)כל הגט (דף כו:) מפני מה תקנו חכמים זמן בגיטין משום פירי לידע מאימתי תגבה מבעלה פירות שאכל מנכסי מלוג שלה דקסבר משעה שנתן עיניו בה לגרשה שוב אין לו לבעל פירות: **ארוסה לית לה פירי.** לפיכך לא תקניהו בשטר קידושין שאין הבעל אוכל פירות עד שתכנס לחופה דכי תקון רבנן פירי לבעל משום פרקונה ופרקונה לא קא מחייב בה אלא מכתובה ואילך דתנאי כתובה הוא דאם תשתבאי אפרקינך בכתובות פ' נערה (דף נא.): **משום בת אחותו.** שמא יהא נשוי בת אחותו ותזנה תחתיו ויראה עדים ממשמשין ובאין ויחוס עליה ויגרשנה ויאמר קודם זנות שאתם מעידים כבר נתגרשה: **ליתקין זמן.** נמי בשטר קדושין שמא תזנה ויאמר קודם קידושין הוה: **והא עבדא.** מכירת עבד: **ותקון רבנן זמן.** בכל שטרי מכירה י)[של עבד כדי] לידע מאיזה זמן יאכל פירות (ג) שזה קנה נכסי עבדו: **מחקה ליה.** (ד) לזמן ותאמר קודם קידושין היה זנות זה: **לינחיה גבי עדים.** מאי מהני אי דכירי אימת הוה קידושין אפי' אינו כתוב בשטר מצו לאסהודי אלא להכי אמרת דמהני דזימנין דלא דכירי וחזו מכתבא ואתו ומסהדי והאי לאו עדות הוא דרחמנא אמר ע"פ שנים עדים (דברים יט) ולא שיעידו על פי כתבם: **גבי גירושין נמי.** אמאי תקנו זמן משום בת אחותו גבי מאן ניניחיה: **להצלה דידה קאתי.** וליכא למיחש דלמא מחקה ליה דכי אתו סהדי דזינתה אי לא מייתא שטרא דאיגרשה מקמי הכי מוקמינן לה בחזקת אשת איש. ומיהו אי לא תקון רבנן זמן הוה מצי לאהפויי עלה ומספיקא לא קטלינן לה אבל השתא דתקון רבנן (ה) אי לא מייתא ליה מוקמינן לה אחזקה וקטלינן לה: **הכא לחובה דידה קאתי.** זמן דקידושין ואי תקון לה רבנן זמן וזינתה כנסה ליה לשטרא או מחקה ליה וקיימא אחזקת פנויה כדמעיקרא: **מתני' זיקת שני יבמין.** דכל זמן שלא כנסה זה עדיין זיקת ראשון עליה ונתוספת עליה זיקת מאמרו הרי כשמת זה נותרו עלה זיקת שניהם ואילו כנסה הוה פקעה זיקה דקמא וכי מיית לא הוה עלה אלא זיקת שני א"נ לא עבד בה מאמר לא הוה עלה אלא זיקת ראשון: **מייבם לאיזו שירצה.** כדקתני טעמא בפרק שני בברייתא ז) אם מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל ואם אינו מאמר אשת ראשון הוא בועל: **וחולץ לשניה.** דחדא לא מיפטרא בביאה דאידך דלמא מאמר לא קני והוו להו ב' יבמות הבאות מב' בתים וייבומי תרווייהו נמי לא דלמא מאמר קני והוו להו ב' יבמות הבאות מבית אחד: **גמ' אי זיקת שני יבמין דאורייתא כו'.** לרבנן פריך: **אלא מדרבנן.** דמדאורייתא מאמר לא קני והוו להו שתי יבמות מב' בתים ותרווייהו תלי לייבומי ורבנן הוא דגזרו שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית א' מתייבמות: **ומקצתו**

הוא דגיטין בשתי כיתי עדים י"ל דלשון מחלה על מחלה דקתני התם במתני' שייך טפי בשתי כיתי עדים ובפ"ב דכתובות (דף כו: ד"ה אנן) ובפ' חזקת הבתים (ב"ב לג. ד"ה אנן) האירכתי: **וארעא** אוקמא בחזקת בר שטיא. לא דמי להיא דאמר בקידושין (דף עט:) ובבבא בתרא (דף קנג: ושם) אם בריא הוא עליו להביא ראיה ששכיב מרע היה ואם שכיב מרע הוא כו' דהכא כיון שדרכו להיות עתים חלים ועתים שוטה לא שייך להעמידו אחזקה כמו שהוא עתה: **אי** יגיד עליו ריעו מאי זו היא דקתני. הוה מצי למיפרך אי יגיד עליו ריעו (ו) ליתני כולהו בחד וליתני חד מינייהו באידך כדפריך בפרק לא יחפור (ב"ב דף יט.): **למעוטי** זמן דליתיה בקידושין. מספקא לר"י כתב בכתב ידו ואין עליו עדים אי מהני בקידושין אי לא דכיון שאין צריך זמן מה לנו אם אין עליו עדים: **והא** עבדא דאיכא דקני בכספא כו'. פירש בקונטרס שטר קניית עבד וקשה לר"י דא"כ מ"ש דנקט עבד דהו"מ למינקט שטר מכירת קרקע וכל שטרי מקח וממכר ועוד דהתם לא תיקון רבנן זמן ונראה דאשטר שיחרור קאי דתיקון (ז) זמן לידע מתי נאסר בשפחה והותר בבת ישראל וה"ק והא עבדא איכא דקני נפשיה בכספא ואיכא דקני בשטרא והשתא ניחא הא דמשני התם רובא וכו' וא"ת בפ"ק דגיטין (דף ט.) דתנן בג' דרכים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ליתני נמי זמן ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים וליתיה בקידושין וי"ל דכל מילי דחשיב התם ודפריך התם הוי חד טעמא בגיטי נשים ושחרורי עבדים אבל זמן (ח) דשחרורי עבדים בא להתירו בבת ישראל וגיטי נשים משום פירים: **דחזו** בכתבא ואתו ומסהדי כו'. קשה לר"י דבהגוזל קמא (ב"ק דף נח. ושם:) גבי השורף שטרותיו של חבירו פריך ואי דאיכא סהדי דידעי ליכתבו ליה שטרא אחרינא ואמאי הא אמר הכא דמפיהם ולא מפי כתבם וא"ר"י דה"נ אם היו מעידים שכך ראו בשטר שפיר הוו עבדי דהרי הם כאילו מעידים ראינו עדות שנתקבל בב"ד דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד אבל חיישינן שמא לא יעידו שכך ראו בשטר אלא שמא יעידו על המעשה עצמו כאילו הם זוכרים והם אינן זוכרין אלא על פי הכתב וכן הא דאמרינן בפ"ב דכתובות (דף כ.) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אפילו אחר כמה שנים והוא שזוכרה מעצמו אבל אין זוכרה מעצמו לא התם נמי לא איירי במעיד שכך ראה כתוב אלא במעיד על מעשה עצמו ועוד דהתם לא הוה שטר אלא שכותב לזכרון דברים בעלמא ולא שייך למימר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד וא"ר"י דשמע מר"ת שנוהגין עכשיו ששולחין העדים עדותן בכתב ידם לב"ד ולא קרינן ביה מפיהם ולא מפי כתבם כיון שהם זוכרין עדותן והא דתניא במי שאחזו (גיטין דף עא.) ואם לא יגיד פרט לאלם שאין יכול לדבר ופריך ואמאי והרי יכול לדבר מתוך הכתב שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם שאני אלם שאין ראוי להגיד כדאמרינן (מנחות דף קג:) כל שאין ראוי לבילה כו' אבל אחר מועיל כתב ידו כשזוכר העדות ומיהו בפירוש חומש (דברים יט) פרש"י ע"פ שנים עדים פרט שלא ישלחו כתבם לב"ד ט): **להצלה** דידה קאתי. פי' בקונט' דהשתא דתיקון זמן אי לא מייתא שטרא דאיגרשה מקמי הכי מוקמינן לה אחזקת אשת איש וקטלינן לה ואין נראה דבהדיא אמר בפ' שני דגיטין (דף יז:) גזייה לזמן ויהביה ניהלה מה הועילו חכמים בתקנתן ומשני לרמאי לא חיישינן אלמא כי ליכא זמן לא קטלינן לה וא"ר"י דה"פ להצלה דידה קאתי שהגט בא להצילה ולהגיד שהיא מגורשת ולכך יראה למחוק הזמן כי סבורה שיפסול בכך וגרע כחו טפי אבל ודאי אי הוה מחקת ליה לא הוה קטלינן לה הכא לחובה דידה קאתי דהקידושין באין להעיד שהיא מקודשת ומחקה ליה לעולם לזמן: **שלשה** אחין נשואין ג' נשים נכריות. הו"מ למנקט ואחד מופנה:

(ט) **מדרבנן** וגזירה כו'. משמע דאשת ב' מתים בשום מקום לא הויא אלא מדרבנן דאי לאו גזירה דהכא היתה מתייבמת אפי' בעלת מאמר

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פי"ג מהל' אישות הלכ' א ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן סו סעי' א ג:

ל ב מיי' פ"א מהל' גירושין הלכה כד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קכו סעיף א:

לא ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הל' ד ופ"ח הלכה ה סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן כח סעיף יג וסימן מו סעיף י:

לב ד מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה כז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קעד סעיף ד:

לג ה מיי' שם הלכ' כו:

תורה אור השלם

1. יַגִּיד עָלָיו רֵעוֹ מִקְנֶה אַף עַל עוֹלֶה: איוב לו לג

2. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' גבי עדים אי דכירי ליתו: (ב) שם כתובה אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה: (ג) רש"י ד"ה ותקון רבנן וכו' מכירה של עבד כדי לידע מאיזה זמן יאכל פירות שדה ויקנה נכסי עבדו: (ד) ד"ה אם תזנה מחקה ליה לזמן ותאמר: (ה) ד"ה להלה וכו' דתקון רבנן זמן אי לא: (ו) תוס' ד"ה אי יגיד וכו' ליתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא מינייהו כדלקמן והוא הדין לאידך כדפריך בפ' לא יחפור: (ז) ד"ה והא וכו' דתקון רבנן זמן לידע וכו' עבדא דאיכא דקני וכו' דקני נפשא בשטרא וכו' התם רובא בשטרא ואת"ח: (ח) בא"ד אבל זמן לאו חד טעמא דשיחרורי עבדים להתירו בבת ישראל. נ"ב ועיין תוס' גיטין דף יז ע"א ד"ה מפני מה תקנו זמן בגיטין כתבו דתיקון זמן בגט שיחרור דחיישינן שמא יחפה על אמתו ואח"כ יתן לו גט שיחרור בלא זמן והיינו משום פירי ועיין בפ"ק דגיטין דף י' ד"ה כי שמעתי עליו קושיא זו וליתני נמי זמן ותירצו ע"ש: (ט) ד"ה אלא מדרבנן כו' לא הוייא. נ"ב עיין לעיל בדף יו"ד בד"ה לעולם:

מוסף רש"י

הובא בעמוד הבא

תוס' חד מקמאי

כללא דמילתא כל דאיתיה בקדושין איתיה בגירושין וכל דאיתיה בגירושין איתיה בקדושין לבר מזמן דלא תקנו בקדושין. מאי בעי הרב אלפס גבי מפיהם ולא מפי כתבם דכל שטר היוצא מתחת ידי מלוה או מלוקח לאו מפי כתבם הוא מעידא דמסהדי סהדי עשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד וקשה ליה [illegible]

מסורת הש"ס

א) וב"מ לא. ב"ב יע. ע"ז עו. וע' תוס' שם נב. ד"ה אמר חזקיה], ב) גיטין עה., ג) לעיל יב. יח: ד) [קדושין מד., ה) [בפרק המביא גט יח.], ו) [רש"ל], ז) [לעיל יט.], ח) [וע' היטב תוס' גיטין י. ד"ה כי], ט) [וע"ע תוס' ב"ב לג: ד"ה מאמא וכו'],

תוספות ישנים

ואי זיקת ב' יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תבעי. וקשה דהא אין מאמר אלא מדרבנן והוי ליה אלא מחמת המאמר. וי"ל דבעי הכי אי סבירא לן כב"ש דאמר מאמר קונה קנין גמור וזיקת שני יבמין חליצה נמי לא תיבעי. וא"ת הא לעיל מייתי קרא ויבמה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין. וי"ל דלא הוי אלא אסמכתא בעלמא. ונגזור חלוץ והדר מייבם. משמע הא [illegible]

תוס' חד מקמאי (המשך)

יהיו נפסלין בכך אלא כל שטר דאי בעי בעל מפסיד ביד בעליו הוא מפסידה לה אף על גב דאישתהי גביהם זמן גדול ושכחו העדות כיון שמסרוהו ליד בעליו שטרא מעליא הוא ואפי' לא מסרוהו עד שעת העמדה בדין ולא עוד אלא שאומרין לו תנו לו שטרו ויתקיים בבי"ד ושני הכא

שאין שטר הזה ראוי למוסרו לידו דלמא מחקא ליה לזמן הלכך ה"ל הדיא שעתא כעדות על פה ומשום הכי בע"א מפיהם ולא מפי כתבם והתיא שמעתתא דכתובות לא מיפרשא כהאי שמעתא אלא במוכרת [illegible] דוקא ליד ולא לזיקתי והכי איתא בפ' רבן גמליאל:

שאחזו אם לא יגיד פרט לאלם דאינו יכול להגיד ואמאי הא יכול להגיד מתוך הכתב הכתב למסרו למלוה (אם הלוה) היה) כתובה בשעת הלואה. ולא היא דשבועת העדות אינו חייב אלא בכפירה בב"ד וכיון דהשתא בשעת כפירה היא לפני ב"ד [illegible]

א) נ"ל דוקא [illegible] ולא לזיקתי.